

ADQUISICIO DEL LENGUATGE I DEL PENSAMENT

Professora: M. Rosa Solé Planas

OBJECTIUS

El curs té per finalitat proporcionar una formació teòrico-pràctica de les etapes del desenvolupament del llenguatge infantil en relació als aspectes cognoscitius, comunicatius i socials.

Per aquesta raó, el curs inclou elements de caràcter teòric-exposició, presentació i discussió d'articles i treballs-, i pràctic, amb les mostres de llenguatge infantil obtingudes en diferents situacions i contextos comunicatius, a partir de enregistraments realitzats amb nens de diferents edats. Les sessions de caràcter pràctic tenen per finalitat facilitar la comprensió dels temes exposats.

AVALUACIO

Els estudiants hauran de realitzar una sèrie de lectures referides a textos bàsics del desenvolupament del llenguatge infantil.

Hi haurà dues avaluacions escrites. Paral·lelament, i assessorats per la professora, els estudiants hauran de desenvolupar un treball monogràfic sobre un dels temes que prèviament se'ls haurà presentat.

Per superar el curs és imprescindible aprovar els examens realitzar el treball monogràfic.

PROGRAMA

1. DIFERENTS APROXIMACIONS A L'ESTUDI DEL LENGUATGE: ELS MODELS PSICOLOGICS.

1.1. Les relacions entre el llenguatge i el pensament.

El relativisme lingüístic (Whorf). La primacia del desenvolupament cognoscitiu sobre el lingüístic (Piaget). Una capacitat cognoscitiva específicament lingüística (Chomsky).

1.2. El punt de vista interactiu i social.

La noció de format. La zona de desenvolupament potencial (Bruner). La dimensió social de la ment i les relacions llenguatge i pensament (Vygotsky): el caràcter interpersonal de les funcions psicològiques abans d'esdevenir intrapersonals.

1.3. Mecanicista: les aportacions del conductisme. La proposta funcional de Skinner sobre la comunicació.

1.4. L'explicació sociolingüística: la influència del medi socio-cultural en el procés d'adquisició: codi restringit i codi elaborat (Bernstein).

2. METODOLOGIA.

Estudis longitudinals i transversals. El mètode experimental i l'observació. Els índex de desenvolupament. Les proves estandaritzades.

3. DESENVOLUPAMENT DE LA COMUNICACIO I EL LLENGUATGE

3.1. El llenguatge i el cervell: Centres anatòmics i funcional del llenguatge. El procés de mielinització (vies òptiques i auditives). La lateralització de les funcions: el paper de l'hemisferi esquerre i dret.

3.2. Etapa prelingüística.

3.2.1. Bases de la comunicació (intersubjectivitat primària i secundària; els torns d'intervencions; els formats; els significats compartits; produccions protoimperatives i protodeclaratives. Representació i funció semiòtica (Bruner; Trevarthen, Kaye).

3.2.2. Manifestacions vocàliques: plors, crits, balboteig i ecolàlia.

3.3. L'etapa lingüística.

3.3.1. Les primeres paraules (ús, forma i contingut). Paraules contextualitzades i descontextualitzades. La sobreextensió i la restricció aplicades a l'ús de les primeres paraules. Aproximacions teòriques.

- 3.3.2. Els enunciats d'una paraula. L'explosió lèxica dels 18 mesos. Les combinacions amb diverses paraules. Les gramàtiques infantils.
- 3.3.3. Les diferències individuals en el procés d'adquisició del llenguatge (subjectes referencials i expressius).
- 3.3.4. L'adquisició del sistema lingüístic dels 2 als 5 anys: morfosintaxi (sintagma nominal: marques de gènere i nombre: noms, adjectius, article, pronoms, preposicions; sintagma verbal: temps i aspecte). El fenomen de la hiperregularització aplicat a la formació de participis passats. Els enunciats declaratius, negatius i interrogatius. El desenvolupament fonològic-fonètic: ordre d'aprenentatge, dels sons simples als complexos. Processos de simplificació i de substitució.
- 3.3.5. Dificultats en el procés d'adquisició del llenguatge: regressions. Retard de llenguatge i disfàsia. Transtorns fonològics o retard de parla. Transtorns d'articulació. Problemes d'elocució i afectius (quequeig, mutisme electiu).
- 3.3.6. Les adquisicions lingüístiques posteriors als 5 anys relacions amb el desenvolupament cognoscitiu. Estructures sintàctiques complexes (relacions temporals; frases passives). L'extensió del camp semàntic: La definició de paraules. Elaboració de conceptes. La capacitat de produir i recordar històries. El desenvolupament de la capacitat metalingüística. Evolució del concepte paraula (relació entre el nom i el referent). comprensió i producció de metàfores.

4. L'APRENENTATGE DE LA LLENGUA ESCRITA: LECTURA I ESCRITURA.

Els signes gràfics. Els mètodes d'aprenentatge de la lectura. Xifrar, desxifrar i comprensió lectora. Lectura i activitat cognitiva.

5. DESENVOLUPAMENT DE LES HABILITATS COMUNICATIVES EN CONTEXTOS DIFERENTS I INTERLOCUTORS DIFERENTS.

5.1. La conversa entre nens: capacitat d'adaptar-se a l'interlocutor.

5.2. La conversa a l'aula: interacció nen-mestre.

5.3. Les variacions socials i personals.

5.3.1. Les situacions de bilingüisme.

5.3.2. Classes socials i llenguatge.

BIBLIOGRAFIA

BETTELHEIM, B. (1983). Aprender a leer. Barcelona: Crítica.

BLECUA, J.M. (1982). ¿Qué es hablar?. Barcelona. Aula Abierta Salvat.

BERSTEIN, B. (1975). Langage et classes sociales. Paris: Editions de Minuit.

BOADA, H. (1986). El desarrollo de la comunicación en el niño. Barcelona: Anthropos.

BRONCKART, J.P. (1982). Teorías del lenguaje. Barcelona: Ed. Herder.

BRONCKART, J.P. y otros. La génesis del lenguaje. Madrid: Pablo del Rio.

BROWN, R. (1982). Psicolingüística. (1982). México: Trillas.

BOUTON, CH. (1982). El desarrollo del lenguaje. Buenos Aires. Ed. Abril.

BRUNER, J. (1985). La parla dels infants. Vic. Eumo Editorial.

BRUNER, J. (1984). Acción, pensamiento y lenguaje. Madrid: Alianza Psicología.

CHOMSKY, N. (1988). El lenguaje y los problemas del conocimiento. Madrid: Visor.

COHEN, R. (1977). L'apprentissage précoce de la lecture. Paris: P.U.F.

CROWDER, R.G. (1985). Psicología de la lectura. Madrid: Alianza Editorial.

CRYSTAL, D. (1981). Lenguaje infantil, aprendizaje y lingüística. Barcelona: Ed. Médico y Técnica.